

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav pro dějiny umění

Posudek bakalářské práce:
Fathki Asim El-Kukhum

Porovnání typologií Severoruských a Karpatských (na příkladu Ukrajiny, Slovenska a Česka) roubených kostelů

Praha 2021

Práce je věnována především metodologii – zde konkrétně typologii vybraného druhu vyhraněných staveb.

Fathki Asim El-Kukhum sleduje měnící se pohledy na roubené sakrální stavby ve velice rozlehlé oblasti. Velice dobrý a přínosný je kritický přehled literatury svědčící o mnoha proměnách přístupu k unikátním sakrálním stavbám.

V navazující části je sledována severoruská oblast. Její rozsah odpovídá podrobnému zpracování. Zajímavé je výsledné typologické třídění. Přes jeho aktuální užívání obsahuje mnoho z přístupu 19. století. Již názvy typů odkazují na jednotlivosti vycházející zejména z konstrukčních sestav. Vazba na výraz, případně zdůvodnění (historické, stylové, náboženské) dané volby nestojí v centru pozornosti. Domnívám se, že vazba na užší region, skupiny obyvatel (pracovní činnost, vazby na významná kulturní centra atd.) by měla být součástí i takového přístupu. Ocenit je třeba autorovu pozornost věnovanou současné podobě stavby. (Poznámka na okraj: Kostely se „sudy“ by si zasloužily podrobnější výklad. Rovněž další odborné názvy by byly zajímavým úkolem pro jazykovědce.)

Odlišný pohled představuje dělení staveb na Ukrajině. Již základní členění upřednostňuje regiony. I zde lze předpokládat, že se oblasti odlišují určitými znaky, což Fathki Asim El-Kukhum při jejich popisu dokládá. Základní členění ale hovoří jasně. Podstatná zde byla různorodější skladba obyvatel, a to ve všech směrech.

Jako problematickou ale vidím větu v úvodu: „Toto území často trpělo vlivy Rumunů, Uhrů a Poláků, často dokonce podléhalo jejich státním útvarům, což znamenalo velký tlak na pravoslavné rusínské obyvatelstvo.“ Zde nepolemizuji s autorem práce ale autorem uvedené citace.

Pokud postoupíme dále k západu, na Slovensko, náhled na skupiny staveb se opět proměňuje. Základní členění zmiňuje kostely gotizujícího charakteru. Jedná se o naprosto odlišný, stylový výraz vybraných staveb.

Následují kostely artikulární, což je definice určená vyznáním. To ale dle autorova popisu sleduje i charakteristické rysy samotných staveb. Jaká zde byla vazba, co čemu předcházelo?

Kostelům v českých zemích (které již nemohou být spojovány s karpatskou oblastí) jsou věnovány pouhé 4 strany. Zde autor zvolil klasifikaci vztaženou ke stáří. Text je spíše seznamem staveb, než jejich jasněji vymezenému třídění.

Jen upozorňuji, že třídění dle času vzniku nelze spojovat s nedostatkem staveb, ale s jejich nedochováním. Například evidence císařského majetku v rovinatém a úrodném okolí Poděbrad zachycuje množství dřevěných sakrálních staveb ještě v 18. století (doloženo půdorysy a částečně řezy). Toto by ale mělo být spíše cílem samostatného výzkumu s jeho jistě zajímavými a pro řadu zájemců nečekanými výsledky.

Celou kapitolu týkající se Čech je proto nutno brát jako krátký informativní exkurz.

Závěr je zpracován dobře, navrácí se k úvahám o problému klasifikace, otázkách typologických. Oceňuji důraz kladený na volbu a zásadní důležitost základních (výchozích) kritérií. Chybně, či tendenčně zvolený přístup může výsledný obraz značně proměnit.

Početná složka zobrazení podává jen částečný obraz sledovaných staveb. Zcela zde postrádám půdorysy a řezy. Jejich výmluvnost směřující právě k určení typologických znaků nebyla bohužel využita.

Obsáhlá práce (celkem 566 stran textu, 106 zobrazení) vykazuje nevyrovnanost (Rusko - 23 stran, Ukrajina - 12 stran, Slovensko a Čechy po 4 stranách). Vhodná by byla i konečná jazyková korektura. Přínosná je část zachycující proměny hodnocení a podrobněji zpracovanou oblast Ruska. Další části jsou pojaty zběžněji a potřebné srovnání tak není možné. Téměř zcela chybí pohled umělecko-historický. Pokud by se jednalo o čistě metodologickou práci, bylo by třeba připojit odlišné příklady řešení takovýchto otázek.

Tématem zajímavou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit v rozmezí velmi dobrá – dobrá. Rozhodnout může slovní obhajoba.

V Praze, srpen 2021

ing. Petr Macek, Ph.D.